

CO4CITIES URBACT nemzetközi találkozó

Torino, Olaszország, 2022. június 30. – július 2.

**TORINO ITALY
BUDAPEST HUNGARY
GDAŃSK POLAND
CLUJ-NAPOCA ROMANIA**

TURIN EVENT
CUMIANA 15 - via Cumiana 15, Turin

01/07/2022
INTERNATIONAL MEETING

02/07/2022
OPEN PATTI - LOCAL EVENT

Collaborative Tools for Cities in Urban Regeneration

The **CO4CITIES** transfer network, financed within the framework of the UIA-URBACT Transfer Mechanism, aims at adapting and transferring the methodological structure of the UIA CO-CITY project in three other European cities: Budapest (Hungary), Gdańsk (Poland) and Cluj-Napoca (Romania).

Main topics:

- the collaboration between citizens' organizations and the Municipality in the co-management of urban commons;
- the role of community hubs and Neighborhood Houses in the process of community empowerment.

Co-City / Co4Cities Co-City / Co4Cities www.comune.torino.it

CITTA' DI TORINO

CUMIANA15

Az URBACT nemzetközi tapasztalatszere legfontosabb eszköze: a tanulmányút

Az URBACT CO4CITIES projekt keretén belül, pályázati kötelezettségeinknek eleget téve részt vettünk a vezető partner, Torino által szervezett tanulmányúton. Az esemény a projekt eredeti ütemezésében záróeseményként szerepelt, a járvány miatti hosszabbításnak köszönhetően azonban a kolozsvári találkozóra még a későbbiekben kerül sor.

A találkozón a projekt budapesti helyi URBACT csoportjából – az URBACT projektek tevékenységeit szervező, az önkormányzat részlegeiből és releváns ügyekkel foglalkozó civil szervezetek képviselőiből álló csapatból – öten vettünk részt:

Jónás Gergő Pósfai Orsolya Sain Máttyás	Főpolgármesteri Hivatal, Társadalmi Együttműködési Osztály
Bakó Balázs	Főpolgármesteri Hivatal, Vagyongazdálkodási Főosztály
Ongjerth Dániel	Eleven Blokk Művészeti Alapítvány, a Bartók-negyed projekt és a Margit-negyed fejlesztési folyamatait koordináló szervezet

A találkozón a torinói városháza melletti Urban Lab-ben, illetve a Co-Cities projekt keretében létrehozott Cumiana 15 közösségi térben tájékoztatást kaptunk a város történetéről, a szomszédsági házak kialakulásáról, a közvagyon közösségi hasznosítását lehetővé tevő urban commons rendeletről, illetve a közösségi fenntartású létesítmények hosszútávú fennmaradását garantálni hivatott közalapítvány terveiről. Emellett meglátogattunk 6 szomszédsági házat és 3 közösség által fenntartott helyszínt.

A találkozó vázlatos programja:

Június 29., szerda

Egész nap	Utazás, érkezés
-----------	-----------------

Június 30., csütörtök

Délelőtt	Megérkezés az Urban Lab-be Ismertető előadások Torinival és a projekt tevékenységeivel, jogi háttérrel kapcsolatban
Délután	Szomszédsági házak meglátogatása különbusszal
Este	Közös vacsora

Július 1., péntek

Egész nap	Közösségi konferencia, eredetileg a CO4CITIES projekt záróeseménye Intézményi köszöntők (URBACT szakértő, Torino alpolgármestere) A projekttel kapcsolatos torinói kezdeményezések ismertetése (Co-City, Tonite) A projektpartnerek beruházási terveinek bemutatása, peer-review A torinói Springboard Plan – projekt tanulmány – bemutatása Irányító bizottsági kérdések
Este	Közös vacsora

Július 2., szombat

Délelőtt	Együttműködési megállapodások keretében fenntartott helyszínek látogatása, találkozás a fenntartó közösségekkel
Délután-este	Hazautazás

A találkozóról – egyelőre angol nyelven – cikk is megjelent az URBACT honlapján: [CO4CITIES Fifth Transnational meeting, Turin, 30 June - 01 July 2022 | URBACT.](#)

Miért Torino?

Torino egyike Európa jelentős ipari központjainak, amely a globalizáció térnyerésével és a termelési technológiák fejlődésével súlyos gazdasági-társadalmi válságterületté vált a 80-as évektől kezdődően. A szegénység és az egyéb társadalmi problémák kezelésének eszközeként kezdeményezte az önkormányzat többek között a közterületek közösségi használatának lehetővé tételét, illetve civil szervezetek által működtetett szomszédsági házak hálózatának kialakítását.

Torino Olaszország negyedik legnépesebb városa¹ (Róma, Milánó és Nápoly után) 871 ezer lakossal, emellett az ország harmadik legfontosabb gazdasági központja. Lakóinak száma az agglomerációval együtt mintegy 1,7 millió. A térségben a 19. század végén gyors iparosodás kezdődött: 1871-ben megnyitották az Alpok alatt átvezető Fréjus-alagutat, 1899-ben alapították a Fiatot, 1906-ban pedig a Lanciát; 1902-ben és 1911-ben Torino a Világkiállítás helyszíne volt. A folyamatosan fejlődő város lakossága 30 év alatt közel megduplázódott. A második világháború alatt Torino mint fontos ipari központ jelentős károkat szenvedett a szövetségesek folyamatos bombázásai által.

Torinói arcai

A második világháború után a város gyorsan újraépült, még jobban erősítve ipari szerepét. Összlakossága robbanásszerűen nőtt, 1960-ban elérte az 1 milliót, 1975-ben pedig elővárosokkal együtt az 1,5 milliót is. A 60-as, 70-es éveket a gazdasági fejlődés ellenére társadalmi és politikai feszültségek, erőszakhullámok, tüntetések határozták meg. Az ellentétek részben a Munkásunió és a dolgozók között, részben a torinóiak és a bevándorlók között feszültek, hiszen a város nem volt felkészülve a nagy számú újonnan érkezők fogadására.

¹ A várossal kapcsolatos adatok forrása: Wikipédia (<https://hu.wikipedia.org/wiki/Torino>)

A '80-as években a várost is elérte a hagyományos ipari termelés hanyatlása, így a lakosságszám is csökkenni kezdett. Az utóbbi években Torino ipara komoly átalakuláson ment keresztül, egyrészt a gépipar válsága, másrészt a gyártás fejlődő országokba telepítése miatt. A nyolcvanas évektől a hangsúly egyre inkább a szolgáltató szektor felé tevődik át. A banki és biztosítási szektor szintén erős. Torinóban található az Intesa Sanpaolo bankcsoport, amelynek alapítványa jelentős szerepet vállal a közösségek által használt önkormányzati ingatlanok támogatásában.

Korábbi ipari épületek új funkciójában. Az első jelenleg egy zenei fesztivál helyszíneke, a második (egykor a Lancia gyár egy épülete) rendezvénytérként szolgál.

Torino térképe előtt az Urban Lab önkormányzati innovációs térben

Az együttműködési megállapodások rendszere: a város teret ad a közösségeknek

Az urban commons rendelet és az aláírt együttműködési megállapodások²

2016-ban a város elfogadta az *urban commons rendeletet* annak érdekében, hogy a közigazgatás és a polgárok közötti együttműködés új formáit ösztönözze a városi közterületek gondozása, közös kezelése és megújítása terén.

A rendelet alapján létrehozott *együttműködési megállapodás* (vagy más szóval paktum, pact of collaboration) az a konkrét jogi eszköz, amelyen keresztül a városlakók és a városvezetés közötti együttműködési formák megvalósulnak, vagyis létrejön a városi javak, szolgáltatások, infrastruktúrák kollektív használata, kezelése és tulajdonlása.

Bármilyen civil szereplő (formalizált vagy informális szervezet) kezdeményezhet együttműködési projektet a városigazgatás / önkormányzati hivatal felé, egyszerűen kitöltve a honlapon elérhető, űrlapot, amelyben leírja a megvalósítani tervezett tevékenységeket, valamint a kezdeményező csoport összetételét. A város illetékes tisztviselőiből álló technikai bizottság értékeli az egyes projektjavaslatokat, eldöntve, hogy azok megfelelnek-e a rendelet alapelveinek, illetve technikailag megvalósíthatók-e. Ezután a jóváhagyott javaslatok beléphetnek a közös tervezési szakaszba. Ez a fázis áll az együttműködési megállapodás felé vezető részvételi folyamat középpontjában, mivel ez a paktum kidolgozásának legfontosabb lépése: tartalmát, feltételeit, időtartamát, valamint irányítási modelljét, a felek kötelezettségeivel és felelősségével együtt a felek (azaz a város és a civil alanyok) megvitatják, majd megállapodnak. A projekt összetettségétől függően ez a szakasz változó időtartamú (jelenlegi tapasztalatok szerint néhány héttől több hónapig is tarthat). Amikor a felek megállapodnak a paktum végleges változatáról, azt a kijelölt városigazgató és valamennyi kezdeményező egyesület/informális csoport egy-egy demokratikusan megválasztott képviselője aláírja.

Az urban commons rendelet végrehajtásának tesztelése érdekében Torino önkormányzata (partnerségben a Torinói Egyetemmel, az Olasz Önkormányzatok Országos Szövetségével és a Cascina Roccafranca Alapítvánnyal, a Szomszédügyi Házak helyi hálózatának vezetőjével) kidolgozta a *"Co-City - A városi közterületek együttműködő kezelése a szegénység és a társadalmi-térbeli polarizáció ellen"* projektet. A projekt 2017 márciusában indult és 2020 februárjában zárul. Teljes költségvetése 5,1 millió euró volt - 80%-ban ERFA finanszírozással. A Co-City projektnek köszönhetően több mint 50 *együttműködési paktumot* írt alá a városvezetés különböző polgári szervezetekkel.

Az aláírt együttműködési megállapodások (paktumok) által érintett kérdések nagyjából hat fő témakörre oszthatók:

1. zöldterületek és közterületek gondozása: a városi zöldterületek minőségének javítása a kiskertek, játszóterek, a városi növényzet köztereken, tereken, utcákon stb. található részeinek elfogadásával, helyreállításával és karbantartásával;
2. sport a közterületeken: a sport és a szabadidő fizikai tevékenységek népszerűsítése, különösen marginalizált területeken élő fiatalok számára;
3. művészet, kultúra, kreativitás: a városi területek minőségének javítása kreatív eszközök, kulturális létesítmények és placemaking révén;
4. szociokulturális animáció: az egyének integrációjának és részvételének ösztönzése a helyi társadalmi élet fejlődésének és integrációjának elősegítése érdekében;

² Forrás: Torino Springboard Plan (CO4CITIES projekt)

5. közösségi jóléti szolgáltatások: szolgáltatások és támogatás nyújtása hátrányos helyzetű embereknek, például időseknek, fogyatékkal élőknek, hajléktalanoknak és hátrányos helyzetű csoportoknak;
6. ifjúsági bevonás: részvételi és szocializációs lehetőségek a fiatalok számára.

Minden együttműködési megállapodásnak összhangban kell lennie a kezdeményezés céljával és célkitűzéseivel. A közterületek gondozására vonatkozó paktumok a városi szegénység kérdését a városi közterületek minőségének javításán keresztül közelíti meg. E megállapodások alapján a városlakók részt vesznek a közterületek gondozásával kapcsolatos tevékenységekben, mint például az utak és parkok takarítása, zöldterületek örökbefogadása, az utcák és terek társadalmi élénkítése, nagy biodiverzitású zöld szigetek létrehozása.

A részvételi küszöb nagyon alacsony, bárki részt vehet a tevékenységekben némi idő- és energia ráfordításával. A jelentkezők, résztvevők között találunk magánszemélyeket (helyi lakókat), helyi kereskedelmi üzleteket vagy vállalkozókat, világi vagy vallási intézményeket.

A helyi közösség az együttműködési megállapodások segítségével a legkülönbözőbb kihasználatlan köztulajdonú terek hasznosítását vállalhatja. Ilyen lehet például egy korábban újságosként használt pavilon, már nem funkcionáló telefonfülke, gondozatlan növénykonténer vagy éppen egy nem használt osztályterem. A résztvevők, kezdeményezők köre is változatos: egy börtön melletti terület fenntartása például az intézmény együttműködésével történik, egy óvodához tartozó területet pedig a mindenkori szülők informális csoportja kezel.³

Az együttműködési megállapodások ugyanakkor nem csak közterületek, építmények, ingatlanok használatáról szólnak, hanem például megváltozott munkaképességű emberek számára munkahelyteremtési projektekről, képzésekről, workshopokról, iskolákkal kapcsolatos tevékenységekről.

A tanulmányúton megismert együttműködési megállapodások

Július 2-án másodszor rendezte meg a város az „Open Patti” eseményt⁴, amikor együttműködési paktumok alanyai mindenki számára nyílt napot tartanak. Városszerte 20 helyszínen lehetett megismerkedni a helyi közösség tagjaival, akik közjóként közterületet, zöldfelületet, épületeket kezelnek, használnak.

A tanulmányút keretében 3 belvárosi helyszínrre látogattunk el, ahol a fenntartó közösség tagjaival találkoztunk információkat.

Spaccio di Cultura – Hírlapos bódéból kulturális információs központ

Néhány méterre a városházától, a város központi piacának sarkán áll az a bódé, amelyen jelenleg a *kultúra boltja* felirat olvasható, és amely saját meghatározásuk szerint egyfajta közösségi „portaszolgáltatásként” működik.

A létesítményt működtető Közösségi Porta Hálózat honlapján⁵ olvasható misszió szerint a szervezet megoldásokat kínál napjaink törékeny időszakában a köz- és magánintézmények közötti szövetségek erősödésére, a területen élők igényeire, szükségleteire, történeteire összpontosítva. Az általunk is meglátogatott helyszínen végzett munkát modellként használják egy olyan, más városokban is

³ Az aláírt megállapodások megismerhetők a város honlapján (olaszul, vagy google fordításban):

http://www.comune.torino.it/benicomuni/patti_collaborazione/patti_attivi/index.shtml

⁴ [Turin Local Event Open Patti, 2nd July 2022 | URBACT](#)

⁵ <https://www.spacciocultura.it/rete-delle-portinerie-di-comunita/>

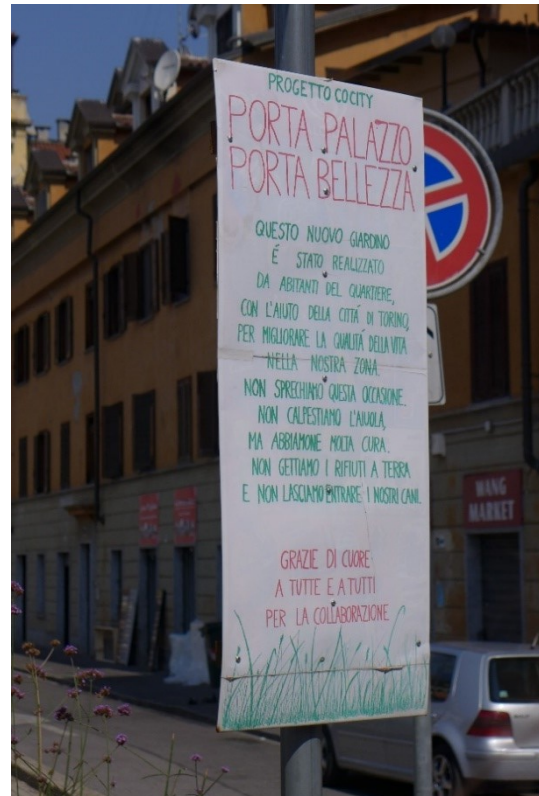
létrehozandó „közösségi portahálózat” kialakításához, amely képes a közösségi érzés újraélesztésére, a jó gyakorlatok megosztására és a részvétel és helyi történetek elbeszélése révén egy új közösségi jólét megtapasztalására.

Két sarokra a Városházától egy korábbi újságosbódé hasznosításával jöttek létre változatos közösségi és kulturális szolgáltatások

Évelőágyás, amelyet a helyi közösség gondoz

A piac túloldalán, lakóházak között található azt a kiterjedt évelőágyás, amelyet a helyi közösség tart fenn a város segítségével. A beültetési tervet a városi kertészet szakemberei adták, és az önkormányzat biztosítja a növényeket is, ugyanakkor a gondozást végző lakóknak joguk van változtatni, például kiszáradt növényeket más fajokra cserélni. A gondozást vállaló személyek felügyelnek a terület használatára, és ezzel kapcsolatban egy tájékoztató táblát is elhelyeztek.

Az ágyás gondozásában részt vevő hölgy saját bevallása szerint ide nyíló ablakából igazítja rendre azokat, akik nem megfelelően használják a teret.

Az ágyás mellett lévő lakóház túloldalán található, nem éppen jó állapotú terecskét és lépcsőt szintén a helyi közösség próbálja közösségi térként, zöld szigetként fenntartani.

A területet gondozó urat locsolás közben találtuk. A fenntartás kihívásaival kapcsolatban árulkodó jel, hogy a virágládák a korláthoz vannak láncolva.

Cardinal Pellegrino - korábban hólégballonos városnézésre használt tér újragondolása

A megtekintett harmadik, együttműködési megállapodás alapján fenntartott tér szintén sétatávolságban, a belvárosban található. A terecske hosszú ideig lezárva állt, miután megszűnt az a hólégballonos turisztikai szolgáltatás, amelyre legutóbb használták.

A teret kezelő Porta Palazzo Közösségi Alapítvány – a város segítségével – elbontotta a veszélyes elemeket, így ma közösségi kertként és egyfajta agoraként, pihenőhelyként működhet a terület.

A nyílt napon a helyi közösség számos tagja megjelent. A tér ma számos társadalmi és kulturális tevékenységnek ad helyet, például oktatási célú kertnek, filmfesztiváloknak és beszélgetéseknek.

Közösségi kertecske a belvárosban

Nem képezte a hivatalos program részét, de belefutottunk egy olyan apró közösségi kertbe, amely mögött feltehetően szintén áll egy aláírt együttműködési megegyezés. A kert egy szűk belvárosi térre hoz kiskert-hangulatot, közvetlenül a parkoló autók mellett.

Nemsokára a motorháztetőkről visszaverődő napfény fogja érlelni a tököt?

Szomszédsági házak

Terek, amelyek közelséget (közösséget) teremtenek⁶

Az önkormányzat és civil szervezetek közötti együttműködéseknek köszönhetően, illetve az önkormányzat ilyen irányú tevékenységeinek eredményeképpen a város legrosszabb társadalmi helyzetű területein ún. szomszédsági házak nyíltak. A szomszédsági házak a közelség, a részvétel és a társadalmi kapcsolatok kiépítésének, a városi közterületek megújításának és az aktív állampolgárság előmozdításának kiváltságos helyei. Mindennapi tevékenységük egy része arra irányul, hogy ösztönözzék az aktív részvételt mind a szomszédság, mind általában a város társadalmi és kulturális életében, valamint segítsék mindazokat, akik projekteket, eseményeket és tevékenységeket kívánnak előmozdítani. Készségeket, tereket, eszközöket és forrásokat biztosítanak ahhoz, hogy kielégítő módon és egyre nagyobb önállósággal, önszerveződéssel valósulhassanak meg e programok.

A szomszédsági házak filozófiájának egyik sarokköve a *támogatás és kísérés* funkciója, vagyis „mások cselekedeteinek” támogatása, ami fontos megkülönböztető jellemző más közösségi terekhez, szociokulturális központokhoz vagy találkozóhelyekhez képest. A házak – nyitott és befogadó légkörrel – különböző korú, háttérű és társadalmi helyzetű célcsoportokat és közönséget szólítanak meg. A házak mindig nyitottak, miközben igyekeznek egyensúlyt tartani a hozzáférhetőség, a belső szervezés és a gazdasági fenntarthatóság között, ami néha jelentős kihívást jelent.

A legtöbb esetben nincsenek egyetlen tevékenységnek szentelt vagy kizárólag egy témára fenntartott helyiségek, hogy minél több ember, csoport és egyesület használhassa a tereket, és mindez hozzájárulhasson a házak fenntarthatóságához. A szomszédsági házak üzemeltetésének alapját adják kiegészítő kereskedelmi tevékenységek, adománygyűjtő akciók, kollektív hozzájárulások és a különböző forrásteremtő tevékenységek, miközben a kormányzati szervek és a magánszemélyek támogatása is nélkülözhetetlen. A házak finanszírozásában fontos szerepe van a torinói székhelyű San Paolo bank alapítványának (Fondazione Compagnia di San Paolo), amely az aktív részvétel megteremtésére a társadalom és a helyi közösségek fejlesztése egyik fontos eszközeként tekint, ezért az ilyen kezdeményezéseket jelentős forrásokkal támogatja.

A szomszédsági házak olyan terek, amelyek „kifelé” néznek, és más szervezetekkel együtt hozzájárulnak a környék fejlődéséhez. A Covid-19 járvány okozta vészhelyzet idején zárva voltak vagy működésük erősen korlátos volt, mégis fontos pillérei lettek a válságkezelésnek (például az adományoztatás, élelmiszerosztás helyszínéül).

A jelenleg működő nyolc ház különböző eredetű, történelmi és növekedési pályájú, és a civil szektor különböző jogi státuszú szervezetei – például egyesületek, alapítványok és szociális szövetkezetek – irányítják őket. Csak egy esetben nyílt meg a tér kezdettől fogva szomszédsági házként. A többi ház megalakulásához együttműködések sűrű hálózata, közös helyzetek és kapcsolatok kialakulása, valamint e közösségek megerősödése adta a kezdő energiát, ami idővel a közös név elfogadásához, egy közös kiáltvány megfogalmazásához és végül egy másodszintű szervezet, a Szomszédsági Házak Hálózatának életre hívásához vezetett.

Minden egyes ház más és más, mert mind a befogadó épület, mind a szomszédság, városrész, amelyben működik eltérő sajátosságokkal rendelkezik. Akár a közös vonásokat, akár a különbségeket nézzük, a torinói szomszédsági házak története és több évtizedes tapasztalata gazdag örökséget jelent a tudás, a készségek és a gyakorlatok tekintetében. E tapasztalatok megmutatják, hogy hogyan lehet

⁶ Forrás: Torino Springboard Plan (CO4CITIES projekt)

hozzájárulni olyan helyi közpolitikák kialakításához, amelyekben a polgárok a társadalmi cselekvés főszereplői.

E kollektív terek 2007 és 2012 között születtek a Torino városa által az 1990-es évek vége óta támogatott innovatív városrehabilitációs politikákból, két olyan ösztönző tényező mentén, amelyek döntőnek bizonyultak a szomszédsági házak sikere szempontjából. Az elsőt az a nyitott látásmód és az ötletekkel és projektekkel való kísérletezésre való hajlandóság képviseli, amely jellemezte azokban az években a város vezetését. A második ösztönzést – mind a folyamat, mind az erőforrások szempontjából – az európai intézmények adták, amelyek azokban az években arra serkentették a helyi önkormányzatokat, hogy az integrált megközelítésre és a polgárok aktív bevonására összpontosító eszközök és programok segítségével lépjenek túl az ágazati logikán. Torino városa megragadta a lehetőséget, és az Urban 2 kezdeményezés forrásainak, illetve a Mirafiori Nord negyedben elindított intenzív szociális városrehabilitációs folyamatnak köszönhetően megszületett az első szomszédsági ház, a Cascina Roccafranca. A következő években, 2010 és 2012 között a város más negyedeiben is hasonló tapasztalatokat szereztek, így jött létre a jelenlegi nyolc ház: a Cascina Roccafranca mellett a San Salvario, a Bagni pubblici di Via Agliè, a Casa nel Parco, a Casa di quartiere Vallette, a Barrito, a Più Spazio 4 és a Cecchi Point.

A meglátogatott házak és egyéb intézmények

A tanulmányút során a fentiek közül meglátogattuk a Bagni pubblici di Via Agliè, a San Salvario, a Casa nel Parco és a Cascina Roccafranca szomszédsági házakat, emellett a BeeOzana közösségi hub-ot.

Bagni pubblici di Via Agliè

Az épület az 1950-es évektől közfürdőként működött egy olyan városrészben, ahol a lakásokhoz egy részéhez nem tartozott fürdőszoba. Ez a funkció jelenleg is elérhető a hét hat napján, a ház azonban elsősorban közösségi és szociális központként működik.

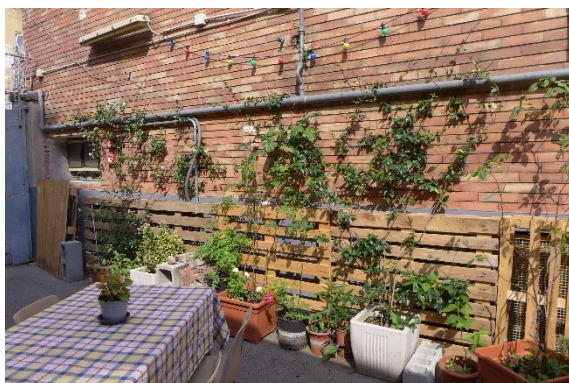
A házban helyet kapó *szociális tanácsadó pultnál* önkéntesektől lehet segítséget kérni álláskeresésben (például önéletrajz összeállításában), lakhatási ügyek intézésében, segélyek igénybevételében, nyomtatványok (ösztöndíjpályázatok stb.) kitöltésében. A ház egy másik fontos szolgáltatása a mediáció, a konfliktusokban való közvetítés. Az ezt végző egyesület támogatást nyújt a családon belüli konfliktusok kezeléséhez: a párok kapcsolatában, a szülők és a gyermekek közötti kapcsolattartásban; az iskolán belüli konfliktusokban, illetve bármilyen nehézségben, amely a közösségen belül fellép. Támogatja az átmeneti nehézségekkel küzdő embereket (különélés, szülés, gyász, betegség, munkahely elvesztése...) az új egyensúly keresésében.

A ház környezete, illetve a régi „fürdő” felirat

Közösségi tereiben különböző programok és kurzusok látogathatók, például egy elkötelezett szabó által vezetett ruhajavító, -átalakító foglalkozás, festőtanfolyam, harcművészeti foglalkozások apák és fiúk számára, analóg fotóműhely, kerámia workshop. A ház programkínálatában mozi és élőzene is megtalálható. Rendszeresen működik egyfajta baba-mama klub 3-6 éves gyerekeknek és családtagjainak, esetenként szórakoztató előadásokkal kiegészítve.

A ház finanszírozásában is fontos szerepe van az ott működő bisztrónak.

Elsősorban az udvar félig nyitott tereit ismertük meg

Casa del quartiere di San Salvario

2010. júliusában nyílt a nyilvános fürdőként is funkcionáló (önkormányzati épületben) egy tíz éves koncessziós szerződéssel. 27 egyesület vesz részt a fenntartásában, az irányítást egy tanács végzi, amelyben a kerület és a város önkormányzata is képviseltetik. A tanács határozza meg a legfontosabb célokat és a következő év tevékenységeit.

A ház üzemeltetése gazdaságilag 75%-ban önfenntartó: van étterme, helyiséghasználati hozzájárulást gyűjtenek és különféle forrásteremtő akciókat hajtanak végre. A maradék 25%-ot a San Paolo Alapítvány teszi hozzá.

11 foglalkoztatottal üzemel a ház. Gyerekprogramokat, szociális segítségnyújtást, tanfolyamokat, szakköröket biztosítanak (például virágkötő foglalkozás), illetve koncertek, színházi előadások, rádióműsorok közvetítése és egyéb zenei programok is helyet kapnak a házban. A nyári időszakban napközit tartanak gyerekeknek. Az épületben vendégszoba szolgáltatást is nyújtanak.

A korábban szintén közfürdőként használt ház változatos közösségi tereket és programokat biztosít

Casa nel Parco

A FIAT gyárnak is otthont adó Mirafiori városrészben található, ahol az ipari válság mellett a társadalmi feszültségek, problémák is felerősödtek. Az épület egy nagyméretű parkhoz kapcsolódik, eredetileg is valamiféle, a parkot kiszolgáló közösségi-szolgáltató térnek épült.

A házat közösségi alapítvány működteti. Tanfolyamoknak, workshopoknak, közösségi eseményeknek ad otthont, nyaranta délutáni és esti programokat szerveznek. Látogatásunkkor éppen az esti szabadtéri mozielőadásra készültek. A vetítésre szolgáló fal – a helyiek elmondása szerint – az egyetlen olyan fehér falfelület a környéken, amelyet nem graffitiznak tele; ez mutatja, hogy a helyi közösség sajátjának, értéknek tekinti. A ház fontos küldetése a helyi közösség erősítése, a fiatalok bevonása, illetve a munkaerőpiaci készségek erősítése. Mintegy 100 önkéntessel dolgoznak.

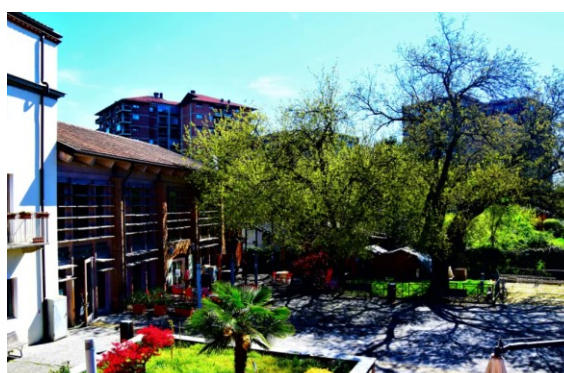
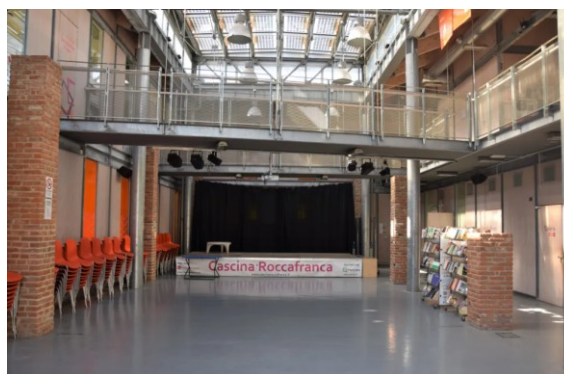
Fenntartható (cirkuláris elveken alapuló) éttermet működtetnek.

Az épületet egy park fejlesztése kapcsán hozták létre a város egyik hírhedt térségében

Cascina Roccafranca

Az elsőként létrehozott Cascina Roccafranca is a szomszédsági házak szövetségébe tartozik. A ház 2007-ben kezdte meg működését, amely a Cascina Roccafranca Alapítvány irányítása alatt áll. Tulajdonosai a Torinói Önkormányzat és 46 civil szervezet, ahol egy közös felelősségvállalási szerződés keretén belül irányítják a ház életét. A korábban farmépületként szolgáló, 2500 m² alapterületű szomszédsági házban és udvarában intenzív közösségi munka folyik. 40 önkéntes dolgozik a házban, mint egy 80 formális és informális szervezettel, akik itt fejtik ki tevékenységüket. 100 féle tanfolyamot indítanak el minden korosztály számára és átlagosan 160 rendezvényt tartanak. A ház aktivitásai nagyban megegyeznek a fent felsorolt szomszédsági házak szolgáltatásaival. A kisgyermekektől az idősebb korosztályig próbálnak programokat nyújtani a ház önkéntesei. Szolgáltatási kínálatában szerepel bölcsőde és iskolai napközi, nyelvi, zenei, táncfoglalkozások, női emancipációs foglalkozások, tanulószoba. A rendezvények terén főként a kulturális és szociális programok dominálnak.

Az épületegyüttesen a mai napig tükröződik az eredeti mezőgazdasági funkció.

Fotók forrása: <https://www.cascinaroccafranca.it/>

BeeOznam

A BeeOznam nem része a szomszédsági házak rendszerének, de működési módja azokhoz hasonló. Saját meghatározása szerint community hub-ként, azaz közösségi központként szolgál. Az itt dolgozó szervezetek elsősorban nem a környékhez kötődnek, hanem valamilyen szakmai missziót felvállalva működnek.

A helyszín egy korábban ipari funkciójú épület, ráadásul építészeti értéket is képvisel (modernista, hajó alakul épület).

Tetején közösségi kertet hoztak létre, közösségi méhészettel. Az egyik épületrészben hajléktalanokat fogadnak be ideiglenesen, privát teret biztosítva nekik (nem szállót, hanem valódi lakhatást kínálva).

Az intézmény üzemeltetése több együttműködési megállapodással történik. A programokat befogadó terek mellett kiváló étterem működik a házban, ami a környékeliek számára is ismertté és vonzóvá teszi.

*A tetőkertben közösségi méhészet is helyet kap,
az épületben működő étterem pedig népszerű a környéken*

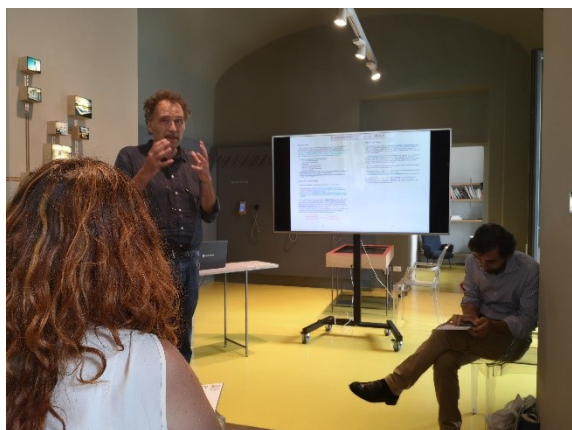
Innovációs és rendezvénytér

A nyitott önkormányzás alapja a város szereplőivel, fő aktoraival való rendszeres párbeszéd, találkozás. Mindez feltételezi, hogy rendelkezésre állnak olyan befogadó terek, ahol ezek a találkozók minden fél számára komfortos, biztonságos légkörben megtörténhetnek. A tanulmányút során két ilyen térben jártunk.

Urban Lab - innovációs tér a Városháza mellett

A tanulmányút programjának első helyszíne, ahol a tájékoztató előadásokat meghallgattuk, a városháza árkádjai alatt található Urban Lab. Ahogy látogatásunk többi fókusza, ez is civilek és az önkormányzat által közösen működtetett intézmény, egyfajta civil városközponti tér, információs és találkozási pont.

Az Urban Lab 2005 szeptemberében született meg Torinó városa, a Compagnia di San Paolo és a Torinói Nemzetközi Egyesület közötti megállapodásnak köszönhetően. Torinó második stratégiai tervében foglalt jelzések alapján a Lab küldetése, hogy a város átalakulási folyamataiban részt vevő gazdasági, társadalmi és kulturális szereplők közötti párbeszéd helyszínévé váljon. A kezdeményezés 2010-ben adminisztratív szempontból is autonóm egyesületté vált. 2018-ban a Torinói Önkormányzathoz tartozó, helyi fejlesztésekért felelős intézmények átszervezésének részeként kapta az Urban Lab nevet és funkciót, megörökölve a Torinói Nemzetközi Egyesület és az Okos Város Alapítvány által végzett tevékenységek egy részét.

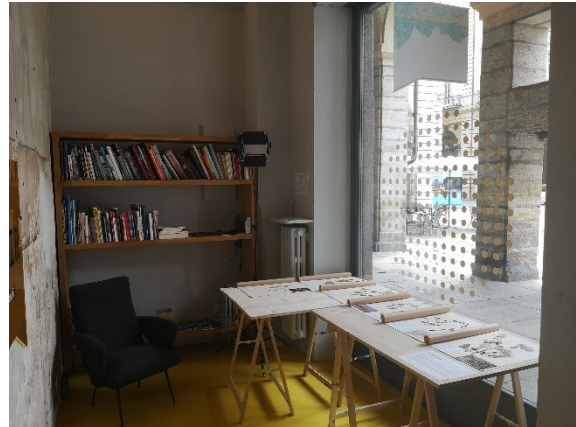

Házigazdánk, Giovanni Ferrero az urban commons rendeletről és az együttműködési megállapodásokról mesél az Urban Lab kiállítása előtt.

A város középpontjában található Urban Lab lehetőséget teremt a városban zajló folyamatok bemutatására, az ezekkel kapcsolatos vitákra, ismeretek átadására. Az itt átadott információ egyaránt szól a város lakóinak és használóinak, illetve urbanista szakembereknek, a várossal foglalkozó civileknek. Az Urban Lab egyik célja, hogy a várossal kapcsolatos tervezési, fejlesztési folyamatokat elmélyítse, lehetőséget teremtve az azokban való részvételre a legkülönbözőbb érintettek számára is. Ebben fontos szerepe van a helyi tapasztalatoknak és a nemzetközi példáknak egyaránt.

Az Urban Lab az Európa és a világ nagyvárosaiban működő, különböző tevékenységekkel, irányítási modellekkel és tevékenységi körrel rendelkező *városi ügynökségek hálózatába* tartozik, ezen belül pedig a 2017-ben elindított „Városi központok olasz hálózatához” is.

Az Urban Lab jelenleg helyet ad egy olyan multimédiás kiállításnak, amely a torinói változások mutatja be fotókkal, történetekkel.

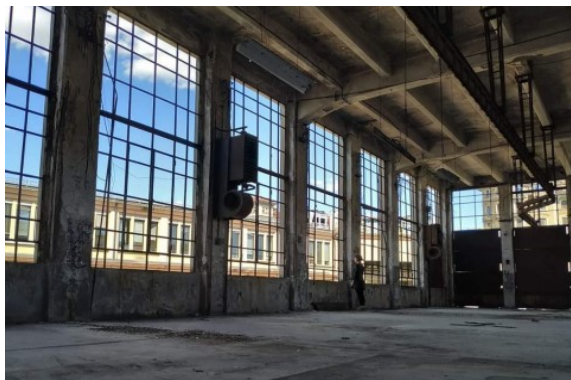
Az Urban Lab kiállítása Torinó múltjába, változási folyamataiba ad betekintést.

Via Cumiana 15 – a nyitott rendezvénytér

UIA projekt legfontosabb beruházási eredménye. Korábbi Lancia gyár, mellette önkormányzati használatú épületek találhatóak (önkormányzati rendészet például). A rendelkezésre álló források nem tették lehetővé komolyabb átalakítást, beépítést, ezért a lehető legkevesebb pénzből kellett valamilyen használható megoldást létrehozni. Ezért esett a választás a nyitott (de fedett) tér kialakítására, amelyben a mellékhelyiség egy konténerben található.

Konferenciák, rendezvények helyszínékként szolgál. A járvány alatt nagy előny volt, hogy nyitott, az ételosztások fontos helyszíne volt, de pl. gördeszkás találkozót is tartottak benne.

Együttműködési megállapodás keretében tartja fenn egy egyesület.

A korábbi gyárépület régen...

...és ma. Az épületet szűkös költségvetéssel alakították át félig nyitott rendezvényterré

Régi fotók forrása: <https://www.uia-initiative.eu>

Budapesti vonatkozások

Egy-egy tanulmányút során mindig felmerül a kérdés, hogy a látottakra vannak-e itthon is példák, illetve mennyiben alkalmazhatók, adaptálhatók ezek a gyakorlatok. A CO4CITIES projekt első felében felmértük a legfontosabb budapesti kezdeményezéseket, ezek szolgálhatnak összehasonlítási alapként.

A torinói szomszédsági házak egyfajta szociális városrehabilitációs intézkedésnek tekinthetők, így például adódik az összehasonlítás a 8. kerületi Kesztyűgyárral. A legfőbb különbség, hogy Torinóban önkormányzati támogatással, de teljes civil autonómiával működnek a szomszédsági házak, ami jelentősen meghatározza arculatukat, kommunikációjukat. Az összehasonlításban a Kesztyűgyár inkább a klasszikus önkormányzati közösségi ház modelljéhez áll közel. A szintén a 8. kerületben működő, civil szervezésű Auróra párhuzamba állítható a BeeOznan közösségi központtal, ahol társadalmi szerepvállalású civil szervezetek működnek és tartanak programokat. A 9. kerületi Konnektor nyitott rendezvényeivel válik a szomszédság egyik közösségi szolgáltatójává, de fő profilja a művészeti inkubáció. Azt látjuk tehát, hogy vannak a szomszédsági házakhoz hasonló kezdeményezések Budapesten is, de nem valósul meg az önkormányzat és a civil szervezetek rendszerszintű, könnyen reprodukálható, felskálázható együttműködése.

Az összehasonlításban természetesen fontos szempont a torinói San Paolo alapítvány folyamatos pénzügyi támogatása. Az olasz városokra általában jellemző, hogy helyi pénzintézetek, nagyvállalkozások által működtetett alapítványok állnak a társadalmi célú kezdeményezések mögött. Budapesten sajnos ilyen átfogó hatású támogató nincsen, ezért a forrásteremtésnek kiemelt fontossága van a közösségi intézmények fenntartásában. Nálunk talán még fontosabb, hogy az ilyen intézmények megfelelő bevételekre telessenek szert. Ebből a szempontból sajnálatos fordulat, hogy a Jurányi Ház büfáját az önkormányzati bölcsőde elindításával meg kellett szüntetni. A Konnektorban ugyanakkor tudatosan nincs vendéglátás, ehelyett stúdiók, próbatermek kiadásával próbálnak a fenntartást segítő bevételt generálni. A Torinóban is hivatkozott közösségi alapítványi működésre Budapesten is találunk jó példákat.

Az együttműködési megállapodások alapján fenntartott terek vonatkozásában Budapesten elsősorban a közösségi kerteket említhetjük jó gyakorlatként. Bár ezek jóval zártabb létesítmények, mint amiket Torinóban láttunk, a Kortárs Építészeti Központ szervezésében önkormányzati területen működő Kisdiófa kert például nyitott programokkal igyekszik tudatosan kapcsolódni a szomszédsághoz, a helyi közösséghez. Több kerület, például élenjáró módon a Hegyvidék önkormányzata futtat olyan programokat, amelyek lehetővé teszik lakosok vagy lakossági csoportok számára egyes zöldfelületek gondozását.

Az önkormányzati innovációs és közösségi tér hiánya szembeötlő Budapesten, ugyanakkor a közeljövőben a volt Merlin színház épületének megnyitása enyhíti majd ezt a hiányt. Az intézmény működtetését azonban nem civil szervezetek fogják ellátni, így e tekintetben nem állítható párhuzamba a Torinóban látottakkal.